

КОММУНИСТ

Газет 1919-му
илдөн чыхыр.

Азәрбајҹан КП Мәркәзى Комитасинин, Азәрбајҹан
ССР Али Советинин вә Назирлар Советинин органы

Орган ЦК Компартии Азербайджана, Верховного
Совета и Совета Министров Азербайджанской ССР

№ 91 (18979)

Чершениб ахшамы, 17 апрел 1984-чү ил.

Гијмети з ғоник.

АЗӘРБАЈЧАН ССР ДӨВЛӘТ МУКАФАТЫНА ТӘРДИМ ЕДИЛМИШДИР

ҮЙКМӘТЛИ ТӘМСИЛДЕР

Шаир һикмет Зијанын «Тәмсилләр» адлы китабына мугалимлар ин яхши есөйлөрни топламышдыр. О, өмрүүн 30 илден чохуну бу сафөјө нөсрөттөн, ардымчылыгыла языб-яратмашыдь. Китабы нөзөрдөн кечирдиңдө, бу тәмсилләрнин аланлыгынын, ранкореакциянын, мұхтәліфлікінен, тозо тасвир усулдарына раст көлдүккөн шаирин налијәттөн сөзинимөк олмур. Хөлт язычысы Мирза Ибраһимов китаба отрафы мүгеддимә јәэмшү, һикмет Зијанын тәмсилләрниң үзесек гни-мет вермиш және кестормышдыр ки, өнүн тәмсилләрниң материял да, нога усулу агајсан да Азәрбајҹан халгынын һөјәтиңдән алғыннышдыр, халтын мәннөви-олдагы анықшылары, әвердишлөр және милил хусуси-јөтөрлөр иле бағылышдыр.

Нәр шәйдан азевел, һ. Зијанын тәмсилләрни бизим гајнор, мусасир һөјәтиңмиззә олагадердөрдүр.

Шаирин төнгид һәдефләр һөр күн, һөр саат мүбәркәзә апарылышыныз колжелордир, ногсан-пардир, белаплардир, айры-айры менфи адамларын чыркүк амалдордир. Шаир онларда гарыш берышмас мөвгө тутмушудур. Бела ардымчы мүбәркәзә бутун китабы асес во апартыны гаје-сина чөвримышыдь.

Никмет Зија тәмсилләрнин мүхтәліф хусусијәттери, мәрьягы чөннөләри җохдур. Тәмсилләр-дән-тәмсиле никкишаф оттиккө јени-јени формаларда күчкү мәjl кестормыш, өзүнөмөхсүс услуга биңәләнмиш, бәзин көзөл көйнүүләр گезинмышдыр. Инче ямгуру тәмсилләрниң яхши чөннөт кимма гијметлендирмөр болар. Бу ямгуру гәрәбәләр күлүү катирмоса да, онкен тобассым догурур. Бәзэн биңэл көлкү ки, сатирник шә'р җох, лирик шә'р охууруг. Шаир биңэн мүбәркәзә және мәннөвийлөр, ағылла, шүүрлө чагырыр.

Тәмсилләрде күрүлтулу мисрадар җохдур.

Бу бахымдан гыса тәмсиллор-хусусијә сечинир. Онлар сор-раст мәннөлөрлөң эзжинкиндер, охумчун дүшүндүрүр.

Төп сөйлөдү:

Гоншусу дава:

— Достум, йылшларсан,

Чуымла даħħal

Jaħud:

Чүрүк алманды вуруб

Салмышдылар будагдан.

— Өз хәнишинимде дүшдүм —
Сөйлөкреди о вахтдан.

Никмет Зијанын гыса тәмсилләрниң мисрадан артык олар, бәзэн иккى мисрадан, бәзэн де бир мисрадан иберэт тәмсил јөзүр. Маселен:

Мишар —

Дишижле јашар.

Никмет Зија тәмсилләрнин хусусијәтлериндөн бирى де онларда јыгчам сужеттин олмасыттыр. Шаир чалышыр ки, бу је-

ри дар сүжет һәм җаззанилмаз олсун, һәм де мәннән сонлуг учун һазырылғы ролуну ойнаја билсек.

Никмет Зија тәмсилләрни охуучуны јоңмур, чунки бу тәмсилләр бир-бирина охшамыр, һәм де мүлкүрлөң јени-јени формалар ехтарбы тальяр, јени-јени бадии тәсвири васиталарнан истифада едир — еди ријази регамлардан, җаҳуд грамматик ишарелерден, јени ил тегерламларындан әс с. Бу мәннәдә онун епитетији тәмсилләр деңгүлүрдүр.

Республика Дөвләт мүкафатына тәрдим едилмис «Тәмсилләр» китабы һағында анчаг хош сеззөр демек олар. Никмет Зијанын тәмсилләрни Азәрбајҹан әдебијатында ғузүнөмөхсүс жер туттур.

Тоғиг МАһмуд,
«Көјөрчин» журналымын баш редактору.